

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรของครูโรงเรียน
วินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอเมืองลพบุรี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่
เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดของการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 1.3 กระบวนการนิเทศการศึกษา
2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา
 - 2.1 ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.2 จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.3 องค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.4 ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.5 ขอบข่ายของงานนิเทศภายในโรงเรียน
3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
 - 3.1 ความเป็นมาของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
 - 3.2 ความหมายของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
 - 3.3 กรอบแนวคิดพื้นฐานของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
 - 3.4 รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อการเรียนรู้
 - 3.5 กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
 - 3.5.1 ให้ใจ
 - 3.5.2 ตั้งใจ
 - 3.5.3 ร่วมใจ
 - 3.5.4 เปิดใจ

4. สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนวิเทศศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาของประเทศและเป็นกระบวนการหนึ่งที่นักการศึกษาได้ให้ความสนใจ และให้ความหมายไว้ที่นักการศึกษาในประเทศหรือต่างประเทศดังต่อไปนี้

การนิเทศการศึกษา หมายถึงการประสานงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาเพื่อเร่งรัดให้กำลังใจ ชี้ทางให้ได้เจริญงอกงามในอาชีพ (ซัด บุญญา. 2546:online.)

กู๊ด (Good, 1973 : 539) การนิเทศการศึกษา คือความพยายามทุกวิถีทางอันที่จะทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้จักปรับปรุงวิธีสอน ช่วยให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษา การพัฒนาครูในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ทางการศึกษา อุปกรณ์การสอน วิธีการสอน และการประเมินผลการสอนที่เหมาะสม

แฮรอด แพร์ (Harold Spears) ให้คำจำกัดความว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครูโดยการทำงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนี้ (อ้างถึงใน สมคิด บางโม. 2551 : 249)

Ros L. Neagley (1970 : 1) ให้คำจำกัดความว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความช่วยเหลือในการพัฒนาการเรียนการสอนดีขึ้น (อ้างอิงใน สมคิด บางโม. 2551 : 249)

กลิกแมน (Glickman, C.D. 1981 : 6) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นเรื่องของงาน (Tasks) และพันธกิจ (Functions) ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยทั่วไป ส่วนการนิเทศการสอน (Instructional Supervision) นั้นเป็นชุดย่อย (Subset) ของการนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการสำหรับปรับปรุงงานและพันธกิจในชั้นเรียน และกิจกรรมที่ดำเนินในโรงเรียน โดยที่กระทำหรือทำงานโดยตรงกับครู

ฉัตรชัย มุระดา (2540 : 14) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียน การปฏิบัติงานจะมุ่งให้ความช่วยเหลือครูได้พัฒนาตนเองในการปรับปรุงแก้ไขงานการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ซึ่งจะเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจ และมีความสามารถในการวิชาชีพ โดยมุ่งเน้นให้เกิดเป้าหมายสูงสุดคือคุณภาพนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 1) นิยามความหมายไว้ว่า การนิเทศการศึกษาคือการที่ผู้นิเทศใช้กระบวนการ กระตุ้น ชักจูง ทำทาบ ริเริ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ สนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนตามความจำเป็นของการพัฒนาโดยผ่านครูและผู้บริหารโรงเรียน

เยาวพา เฉชะคุปต์ (2542 : 120) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า หมายถึงกระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ให้การนิเทศกับผู้รับการนิเทศโดยการใช้เหตุผล และปัญหาการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะปฏิบัติงานให้ถูกต้องมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

นิตยา ทองไทย (2542 : 18) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า หมายถึง เป็นกระบวนการการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างผู้ให้การนิเทศ ผู้รับการนิเทศ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อบรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

สุทธนุ ศรีไสย์ (2545 : 4) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษาในปัจจุบันยังคงเน้นอยู่ที่การให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ครูหรือผู้สอนเพื่อให้เป็นครูที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพรวมทั้งพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางกายภาพที่จะช่วยให้ครูได้รับความรู้ความเข้าใจสิ่งเหล่านั้นมากขึ้นด้วยผลจากการช่วยเหลือและพัฒนาครูดังกล่าว จะทำให้นักเรียนที่เป็นเป้าหมายหลักของการเรียนการสอน ได้รับผลประโยชน์อันยิ่งใหญ่จากการสอนของครูรวมทั้งการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของทางโรงเรียนที่ได้ตั้งไว้ทุกประการ

เชาวนีย์ สายสุดใจ (2547 : 33) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า ความพยายามของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในอันที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้ดีขึ้น เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แน่นน้อย สารระสะ (2548 : 15) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยมีการวางแผนทั้งในเรื่องจุดประสงค์ หลักสูตร วิธีการสอนของครู การใช้สื่อการสอน สภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารและผู้นิเทศให้ความช่วยเหลือ แนะนำ แก่ผู้รับการนิเทศโดยใช้เครื่องมือ และวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้รับการนิเทศสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ครูปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

สมคิด บางโม (2551 : 249) ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษา หมายถึงกระบวนการและกิจกรรมทุกชนิดที่จะช่วยส่งเสริม ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น รวมทั้งการพัฒนาการทำงานของครูและวิชาชีพครูให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

สายใจ ประยูรสุข (2551 : 28) หมายถึง การชี้แนะ แนะนำ การปรึกษาหารือ การวางแผนร่วมกันและให้ความร่วมมือในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผลดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร โรงเรียน เพื่อช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา สนับสนุน ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน ติดตามการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

2. จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน กว่านิเทศในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะเป็นเรื่องของการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะครูอาจารย์ในโรงเรียนต้องทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนด้วยการนิเทศครูอาจารย์ในโรงเรียนจึงเป็นเรื่องยุ่งยากไม่น้อยวัตถุประสงค์ของการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีดังนี้

1. เพื่อให้ครูพัฒนาการสอนของตน ครูที่ดีย่อมต้องพัฒนาการสอนอยู่เสมอปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีสอนให้น่าสนใจ และมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ครูได้พิจารณาวิธีสอนและกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้อยู่ว่ามีข้อดี ข้อเสียอย่างไร เสนอแนะวิธีสอนและกิจกรรมใหม่ๆ ได้

2. เพื่อส่งเสริมขวัญของคณะครูให้อยู่ในสภาพที่ดีและเข้มแข็ง สามารถทำงานเป็นคณะได้อย่างดี ร่วมกันทำงานด้วยสติปัญญา สร้างความสัมพันธ์กลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันจะทำให้งานบรรลุเป้าหมาย

3. เพื่อช่วยครูใหม่ให้เข้าใจงานของโรงเรียน ครูใหม่แม้จะได้ศึกษาเล่าเรียนจนได้ปริญญาการศึกษามาแล้วก็ตาม ก็ไม่แตกต่างอะไรกับนักเรียนใหม่ ที่เพิ่งได้รับใบขับขี่ ดังนั้นการนิเทศครูใหม่ในด้านธุรการ งานปกครองชั้น งานสังคมของโรงเรียนย่อมจะช่วยให้การบริหารงานในโรงเรียนเป็นไปโดยราบรื่น

4. เพื่อให้ ครูอาจารย์เข้าใจถ่องแท้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยเฉพาะหน้าที่ของโรงเรียนและหน้าที่ของครูผู้สอน เพื่อจะได้ช่วยพัฒนาเด็กนักเรียนให้เจริญงอกงามในทุกๆ ด้าน

5. เพื่อช่วยสร้างครูให้มีลักษณะแห่งความเป็นผู้นำโดยช่วยปรับปรุงโรงเรียนทั้งด้านบริหารวิชาการ ช่วยส่งเสริมครูให้ก้าวหน้าในวิชาการ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

6. เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ให้แก่ครูทั้งด้านการบริหารวิชาการ ธุรการ กิจกรรมและสวัสดิการ เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน (สมคิด บางโม. 2551 : 250-251)

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาตามทัศนะของนักการศึกษาแต่ละคนแตกต่างกันแต่โดยเนื้อหาสาระแล้วมีจุดมุ่งหมายไปในแนวเดียวกัน

ดวงกมล บริบูรณ์พานิช (2540 : 55) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามุ่งที่จะพัฒนาครูเป็นหลักใหญ่ทั้งนี้เพราะครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษาเพราะ ฉะนั้นความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาก็คือมุ่งที่จะช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุงและส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาในด้านต่างๆ อย่างเต็มที่อันเป็นผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนเป็นสำคัญหรือเรียกได้ว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษาหรือโรงเรียน ส่วนงานด้านบุคลากร กิจกรรมนักเรียนและงานอื่นๆ เป็นงานที่มาสนับสนุนงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ชารี มณีสรี (2542 : 22) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้คือเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติงานร่วมกัน ไม่มีแบ่งกลุ่มว่าใครมีอำนาจหรือศักดิ์ศรีเหนือกว่าใครและมุ่งส่งเสริมขวัญกำลังใจ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรของโรงเรียนตลอดเวลาที่ประจำการเพื่อให้การศึกษาของโรงเรียนประสบผลสำเร็จ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ 5 ประการ

1. เพื่อให้ครูดำเนินการสอนตามหลักสูตร และให้ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนด
2. เพื่อให้ครูตระหนักในปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการจัดการศึกษาทั้งนี้สามารถแก้ปัญหาอันได้ เกิดผลดีต่อการศึกษาของนักเรียน
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตร และการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น
4. เพื่อรักษา ส่งเสริม และควบคุมคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ
5. เพื่อให้ความช่วยเหลือและประสานงานทางด้านวิชาการ ของกรมเจ้าสังกัดกระทรวงสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารจึงมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องดำเนินการงานนิเทศในหน่วยงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ประการดังกล่าวข้างต้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542 : 8) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่าเป็นการมุ่งปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ดังนี้

1. เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู
 - 1.1 การนิเทศการสอนให้ข้อมูลแก่ครูในด้านการสอนเพื่อครูจะได้ใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงการสอนของตน
 - 1.2 การนิเทศการสอน ช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านการสอน
 - 1.3 การนิเทศการสอน ช่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพการสอนของครู



2. เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน

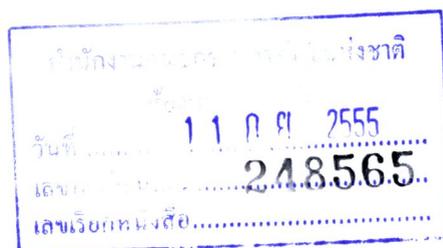
- 2.1 เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อคุณภาพของนักเรียน
- 2.2 เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการในโรงเรียน
3. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา
4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 13) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ตามแนวทางกรนิเทศช่วยเหลือโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 6 ข้อดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร
2. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเรียนรู้
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน
4. เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานตลอดจนความก้าวหน้าในวิชาชีพ
5. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนปฏิรูประบบบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบชื่นชมในผลงาน
6. เพื่อให้เกิดการประสานงาน และความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย ได้แก่ ชุมชน สังคม วัฒนธรรม วิชาชีพต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าว ความมุ่งหมายของการนิเทศศึกษามีดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถในการสอน การประเมินผลการทำงานได้ด้วยตนเองให้มีประสิทธิภาพและทันเหตุการณ์
2. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจของคณะครูให้มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
3. เพื่อช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีลักษณะแห่งความเป็นผู้นำ
4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรอื่น



3. กระบวนการนิเทศการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 7) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน

1. การประเมินความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาหมายถึง การเก็บรวบรวม ข้อมูลที่แสดงภาพปัจจุบันของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำมาพิจารณาเก็บข้อมูลที่แสดงสภาพปลายทาง หรือสภาพความสำเร็จของงาน ถ้าข้อมูลแสดงภาพปัจจุบันสอดคล้องกับข้อมูลแสดงความสำเร็จของงานดีกว่า หรือสูงกว่าแสดงว่าความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขไม่มี แต่จะต้องมีการเพิ่มความคาดหวังให้พัฒนาต่อไป แต่ถ้าข้อมูลแสดงภาพปัจจุบันไม่สอดคล้องกับข้อมูลแสดงภาพสำเร็จของงาน และความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข การประเมินความต้องการและความจำเป็น โดยดำเนินการดังนี้

1.1 กำหนดสิ่งที่จะประเมินและองค์ประกอบที่จะประเมิน

1.2 กำหนดสภาพความสำเร็จและเกณฑ์การประเมิน

1.3 กำหนดวิธี เครื่องมือ และระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล

1.4 กำหนดแหล่งข้อมูล

1.5 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.6 วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศ

1.7 เปรียบเทียบสารสนเทศแสดงภาพปัจจุบันกับสภาพความสำเร็จ

1.8 เขียนข้อความที่แสดงถึงสภาพที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

1.9 เรียงลำดับความต้องการ และความจำเป็นที่ต้องพัฒนา และนำเสนอให้

ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงอยู่เสมอ

2. วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา หมายถึง การวิเคราะห์ผล หรือ ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน และองค์ประกอบที่ส่งผลต่อสภาพความสำเร็จของงานเพื่อประโยชน์ในการกำหนดจุดที่จะพัฒนา และประเมินแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา การเลือกจุดที่จะพัฒนาให้เหมาะสมทำให้การนิเทศของโรงเรียน มีโอกาสประสบผลสำเร็จ จุดที่จะพัฒนาอาจพิจารณาในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

2.2 เจตคติวิชาชีพ

2.3 ค่านิยมในการพัฒนาตนเอง

2.4 ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2.5 ความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา



3. การหาแนวทางเพื่อพัฒนาเป็นการพิจารณาการเลือกยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาความเป็นไปได้หรือ โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จมากที่สุดโดยคำนึงถึงจุดพัฒนา หรือข้อจำกัดของหน่วยงาน การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนามี 4 ขั้นตอน การดำเนินการดังนี้

3.1 รวบรวมข้อมูลแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนา

3.2 พิจารณาทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนา

3.3 พิจารณาข้อดี ข้อเสียและแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้

3.4 เลือกแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมที่สุดให้บรรลุความต้องการ

4. การลงมือปฏิบัติเป็นการนำเอายุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้มาลำดับขั้นตอนการดำเนินการและกำหนดสิ่งสนับสนุนในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนดังนี้

4.1 กำหนดรายละเอียดขั้นตอนการทำงาน

4.2 กำหนดสิ่งสนับสนุนในการดำเนินงาน ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร

สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน วัสดุ อุปกรณ์

4.3 กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ

4.4 วางแผนติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

4.5 จัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา

4.6 ประชุมชี้แจง และมอบหมายงานที่ตรงตามความสามารถของการปฏิบัติงาน

4.7 ผู้ปฏิบัติงานจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานและประสานปฏิทินการปฏิบัติงานกับ

ผู้เกี่ยวข้อง

4.8 ผู้ปฏิบัติงานลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ตามปฏิทินการปฏิบัติงาน

4.9 ผู้ปฏิบัติงานรายงานความก้าวหน้าและการปฏิบัติงานต่อหน่วยงานเจ้าสังกัด

5. การติดตามผลและปรับปรุงแก้ไข เป็นการรวบรวมด้านการดำเนินการนิเทศผลที่ได้จากการนิเทศ ข้อมูลที่ได้นำมาเปรียบเทียบกับสภาพความสำเร็จของงานหากไม่ประสบความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ก็ต้องพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องตรงไหนอย่างไร และหาแนวทางแก้ไข และพัฒนาให้ดีขึ้น

แฮร์ริส (Harris) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Planning) ได้แก่ การกำหนดแนวทางและนโยบายในการนิเทศการศึกษาไว้ก่อน โดยการคาดคะเนล่วงหน้า กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดตารางปฏิบัติงาน ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนการวางแผน แล้วเขียนโครงการนิเทศขึ้น

2. ขั้นตอนการจัดโครงการ (Organizing) ได้แก่ การรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ จัดสรรการใช้คน และอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยการมอบหมายงานประสานงานผู้ปฏิบัติ กระจายอำนาจหน้าที่ต่างๆ

3. ขั้นตอนการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading) นำโครงการที่วางแผนไว้มาปฏิบัติโดยสนับสนุนและชี้แนะ อำนาจความสะดวกต่างๆ ให้การปฏิบัติงานตามแผนเป็นไปโดยราบรื่น บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

4. ขั้นตอนการควบคุม (Controlling) ได้แก่ การควบคุมดูแลให้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการให้รางวัล การลงโทษ และการบังคับให้กระทำตาม

5. ขั้นตอนประเมินผล (Appraising) ได้แก่ เป็นการวัดผลปฏิบัติงานและพิจารณาผลการนิเทศการศึกษาว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด นำไปเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ในโครงการนิเทศการศึกษา ศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงการนิเทศในครั้งต่อไป

กล่าวโดยสรุปว่า กระบวนการนิเทศการศึกษา คือขั้นตอนการนิเทศการศึกษา เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ทำงานเป็นขั้นเป็นตอน มีการวางแผนล่วงหน้า กำหนดวัตถุประสงค์ มีการใช้ทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสำคัญ โดยใช้หลัก 4M's ดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ การติดตามผลและประเมินผล ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและหาแนวทางพัฒนาให้ดีขึ้น

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา

1. ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนที่จะต้องดำเนินการให้มีขึ้นภายในโรงเรียนของตนเพื่อช่วยเหลือ และปรับปรุงงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและงานสนับสนุนต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนในด้านความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนนั้น นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2540 ก : 7) ได้กล่าวถึงความหมายการนิเทศภายในว่า หมายถึง “กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงงานต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในทางที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์”

อเนก สังแสง (2540 : 136) กล่าวโดยสรุปการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน หมายถึง การนิเทศที่อาศัยบุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้นิเทศซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวด วิชาต่างๆ ตลอดจนครูในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2540 ข : 132) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมในกระบวนการที่ผู้บริหาร รวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ และเกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 42) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตามภารกิจหลัก คือ การสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจอารมณ์ และสังคม ให้เต็มวัยและตามศักยภาพ โดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

เสถียร เทียงธรรม (2542 : 7) ได้สรุปว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนให้สูงขึ้นโดยความร่วมมือของบุคลากรทั้งหมดภายในโรงเรียน

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542 : 261) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการริเริ่มและจัดดำเนินการ โดยบุคลากรภายในโรงเรียน และในหลายโอกาสก็เชิญบุคลากรภายนอกเป็นวิทยากรร่วมโครงการ

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545 : 153) กล่าวถึงการนิเทศภายใน เป็นการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นการดำเนินการ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู ตลอดจนบุคลากรภายในสถานศึกษาร่วมมือกันปรับปรุงงานด้านต่างๆ เป็นการส่งเสริมและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน อันจะนำมาซึ่งคุณภาพของสถานศึกษาของผู้เรียนให้อยู่ในระดับความพึงพอใจ ซึ่งผู้รับการนิเทศ ได้แก่ ครูผู้สอนและบุคลากรภายในสถานศึกษาทุกท่าน

ลัดดา เจียมจูไร (2547 : 25) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า กระบวนการหรือกิจกรรมในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศเพื่อหาแนวทางปรับปรุงเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

ซัด บุญญา (2546: 44) ได้ให้ความเห็นว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินใดๆที่ทำให้ครูมีความพึงพอใจและมีกำลังใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาการดำเนินงานใดๆของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียนและของบุคลากรให้

สูงขึ้นและรักษาไว้ จนส่งผลให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของผู้รับประโยชน์จากโรงเรียนทุกฝ่าย อีกทั้งผ่านการประเมินภายในและภายนอก

กรองทอง จิระเชชากุล (2550 : 4) ได้ให้ความหมายว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือภายในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา ให้เต็มตามวัยและศักยภาพ

จากแนวคิดดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการ การร่วมมือกันของผู้บริหาร ครูและบุคลากรภายในโรงเรียน ผู้บริหารต้องวางแผนอย่างเป็นระบบ ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนปรับปรุงแก้ไข จัดหาสิ่งที่มาสนับสนุนในการนิเทศดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการให้คำแนะนำช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้น จึงมีนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

สุดาวรรณ พานิชสุขไพศาล (2539 : 9) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่าเป็นการช่วยเหลือหรือส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนให้ได้เข้าใจเกี่ยวกับนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีวครู สร้างขวัญและกำลังใจในการประเมินตนเองและความพึงพอใจในการทำงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2543 : 178) ได้กล่าวว่าความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ก็เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน การพัฒนาหลักสูตร สร้างขวัญกำลังใจและพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีให้แก่ครู

อำพร ศรีประทุม (2546 : 30) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน มีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุนครูให้ช่วยเหลือตนเองในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพการสอนของครู เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 20) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการมุ่งปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ดังนี้



1. เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู โดยการนิเทศการสอนให้ข้อมูลแก่ครูในด้านการสอนเพื่อครูจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนของตน ช่วยให้ครูได้พัฒนาความสามารถในการสอน ส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพการสอนของครู

2. เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อคุณภาพของนักเรียน ส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการในโรงเรียน สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน

จิติญากรณ์ ภัทรมรดก และคณะ (2547 : 34) กล่าวว่าการนิเทศภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ แนะนำส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลทุกฝ่ายในโรงเรียน

ลัดดา เจียมจูไร (2547 : 26) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือให้คำปรึกษา เตรียมงาน ตลอดจนติดตามผลงานและการจัดการให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ คือ พัฒนาค้น พัฒนางาน ประสานสัมพันธ์ สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ได้ผลที่มีคุณภาพสูง และเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนมีคุณภาพต่อไป

กรองทอง จิระเดชากุล (2550 : 3) ได้เสนอแนะจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนมีดังนี้

1. จุดมุ่งหมายทั่วไป

1.1 เพื่อให้ผู้บริหารและคณะกรรมการนิเทศของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติกรนิเทศภายในโรงเรียนได้

1.2 เพื่อพัฒนาความสามารถของครู

1.3 เพื่อช่วยเหลือและจัดสรรเครื่องมือ สื่อการเรียนรู้อ ตลอดจนช่วยเหลือและปรับปรุง วิธีจัดการเรียนรู้

1.4 เพื่อให้ครูเกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ

2. จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาพฤติกรรมกรปฏิบัติงาน ในเรื่องต่อไปนี้

2.1 เพื่อให้สถานศึกษา มีแผนการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2 เพื่อเน้นให้มีการวิเคราะห์ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาและในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ที่ได้มอบหมาย

2.3 เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญการบูรณาการ เน้นทักษะกระบวนการคิด ฯลฯ

2.4 เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการ/วิธีการเรียนรู้ของครู

2.5 เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

2.6 เพื่อพัฒนาการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้

2.7 เพื่อให้มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง และปรับปรุงกระบวนการ วัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

กล่าวโดยสรุป จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนมีจุดประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนให้ทันกับเหตุการณ์ในยุคปฏิรูป การศึกษา โดยจัดนิเทศการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย อบรม การประชุมปฏิบัติการ สัมมนา ศึกษางานทั้งในและต่างประเทศ การจัดนิเทศการทางวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาความสามารถ ส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพของตน

2. เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยเพิ่มคุณภาพวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู เพื่อให้เกิดผลย้อนกลับไปสู่ผู้เรียน และสร้างจิตสำนึกมีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ สิ่งที่ดีงาม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

3. องค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียน

1. บุคลากรนิเทศ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณะนิเทศการจัดกระบวนการเรียนรู้ และครูผู้สอน ซึ่งจะ เป็นตัวจักรสำคัญในการนิเทศการศึกษาและทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศการศึกษาด้วย

2. วิธีการนิเทศ

2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายการนิเทศ ที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานและความร่วมมือใน การทำงานของครูและคณะ ส่งเสริมให้ครูรักงานวิชาการ ทำงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เคารพในหลักการและเหตุผล พยายามปรับปรุงคุณภาพของงาน และช่วยเหลือให้ครูปฏิบัติงานได้ สะดวก มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ มีเวลาปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 กำหนดวิธีการหาข้อมูล ศึกษาปัญหาอุปสรรค และประเด็นที่ต้องพัฒนา ได้แก่การเข้าเยี่ยมชมชั้นเรียน การสังเกต ปรีกษาหารือ ประเมินผลงานทางวิชาการของโรงเรียน

2.3 กำหนดวิธีหรือกิจกรรมการนิเทศ โดยพิจารณาเลือกวิธีการหรือกิจกรรมต่อไปนี้อย่างเหมาะสมได้แก่ การปฐมนิเทศ การสาธิตการจัดกระบวนการเรียนรู้การประชุม การอบรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบบันทึก พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ แบบบันทึกบรรยากาศในชั้นเรียน และเอกสารอ้างอิง

4. ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะการนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นจึงมีนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

ดวงกมล บริบูรณ์พานิช (2540 : 14) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องพิจารณาจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน โดยรู้จักคิดแก้ปัญหาตนเองแทนการคอยรับการช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกหรือศึกษานิเทศก์ ซึ่งมีจำนวนจำกัดการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การปรับปรุงงานในทุกด้านของโรงเรียนจะทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในโรงเรียน ได้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการ ซึ่งจะพัฒนาการเรียนการสอนให้เจริญยิ่งขึ้นไป

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2540 : 4-6) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศภายในโรงเรียนหลายประการดังนี้

1. ภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียน คือ การบริหารงานที่รับผิดชอบ 6 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และงานความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องนิเทศครู เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงงานหรือพัฒนาวิธีการสอนให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียน เรียนรู้ และสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. ภายในโรงเรียนย่อมมีครูที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน การนิเทศภายในโรงเรียนจะช่วยลดช่องว่างดังกล่าว และยังทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การปฏิบัติงานต่างๆ ก็ตาม โดยธรรมชาติมักมีปัญหาเกิดขึ้น ถ้าเป็นหน่วยงานใหญ่ ปัญหาย่อมจะมีมากขึ้นและแตกต่างกัน โรงเรียนซึ่งประกอบด้วยครู นักเรียน ซึ่งมีพื้นฐาน

แตกต่างกัน การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยป้องกัน และลดปัญหาต่างๆ ให้น้อยลงได้ ซึ่งผู้บริหารมักใช้เป็นยุทธศาสตร์สำหรับป้องกันและแก้ปัญหาดังกล่าว

4. จากสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละ โรงเรียนมีความแตกต่าง จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์จากภายนอกจะรู้ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนที่แท้จริง การสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก

5. ปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถเพียงพอ บางคนมีความชำนาญเฉพาะสาขาวิชา จึงสมควรใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

สุเทพ เมฆ (2540 : 38) ได้กล่าวว่าความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาว่ามีมากมาย แต่ที่สำคัญ ได้แก่

1. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป
2. เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา
3. เพื่อศึกษาพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
4. เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษา
5. ความรู้ในสาขาวิชาการต่างๆ เพิ่มขึ้น

จิตติญาภรณ์ ภัพมรกด และคณะ (2547 : 35) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนได้โดยความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในโรงเรียนและสามารถแก้ไขปัญหาคิดตรงเป้าหมาย เพราะผู้นิเทศมีความรู้จักและคุ้นเคยกับผู้รับการนิเทศ ซึ่งมีผลทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทิพลวิไล อมรปาน (2548 : 39) กล่าวว่า ความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศภายในโรงเรียนคือการนิเทศภายนอกมีบุคลากรน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการและไม่ทั่วถึง ความแตกต่างของสภาพความต้องการของโรงเรียนที่ต่างกัน และความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ทำให้บุคลากรภายในโรงเรียนต้องพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพสูงเพื่อที่จะทำการนิเทศภายใน ซึ่งเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อร่วมกันพัฒนาจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหา ตรงตามความต้องการของโรงเรียน

กรองทอง จิระเดชากุล (2550 : 4) ได้เสนอแนะความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนมีดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษา ให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน
2. ปริมาณศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอกับความต้องการของครูและสถานศึกษา



3. บุคลากรภายในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด

4. บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเอง และสามารถปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะสถานศึกษา มีความคุ้นเคย ใกล้ชิดกับปัญหาที่เกิดขึ้นดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาคน พัฒนาหลักสูตร พัฒนางาน พัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประสานสัมพันธ์ สร้างขวัญและกำลังใจ จะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ขอบข่ายของงานนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการนิเทศการปฏิบัติงานตามขอบข่ายในสถานศึกษาซึ่ง อยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุภารกิจของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยงาน 4 งาน ได้แก่

1. งานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพเนื่องจากงานวิชาการ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 51) ได้ให้ความหมายงานด้านวิชาการ หมายถึง งานด้านการเรียนการสอนทั้งหมด นับตั้งแต่เรื่องหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดผล

รุจิร ภู่อาระ และจันทรานี สงวนนาม (2545 : 56) ได้ให้ความหมายงานด้านวิชาการ หมายถึงการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

กรองทอง จิรเดชากุล (2550 : 7) งานด้านวิชาการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ได้แก่

1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

1.2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้

1.3 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้แผนการจัดการเรียนรู้

1.4 การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิบัติการเรียนรู้แบบบูรณาการและเน้นทักษะการคิด

- 1.5 การจัดหา พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 1.6 การสนับสนุนให้ครูผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้
- 1.7 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 1.8. การจัดมุมหนังสือ ห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา
- 1.9 การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
- 1.10 การสอนซ่อมเสริม
- 1.11 การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา
- 1.12 การประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.13 การนิเทศภายในโรงเรียน
- 1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำแฟ้มข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 1.15 การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 1.16 การจัดศูนย์โสตทัศนูปกรณ์
- 1.17 การจัดบริการแนะแนว

2. งานด้านบริหารบุคคล

เป็นการจัดดำเนินการ เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รู้และเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตน การติดตามดูแล ช่วยเหลือให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศในการทำงานให้ผู้ร่วมงานทุกคนเกิดความสำนึกในหน้าที่ที่รับผิดชอบสร้างความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาตนเอง ให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้นได้แก่

- 2.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
- 2.2 การกำหนดความต้องการ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากร
- 2.3 การมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ
- 2.4 การปฐมนิเทศบุคลากรใหม่
- 2.5 การจัดสวัสดิการ
- 2.6 การนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงาน
- 2.7 การพัฒนาบุคลากร
- 2.8 การส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาต่อ
- 2.9 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

- 2.10 การพิจารณาความดีความชอบ
- 2.11 การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคคล
- 2.12 งานวินัยและนิติกร

3. งานด้านบริหารทั่วไป

กรองทอง จิรเดชากุล (2550 : 8) เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระบบสำนักงาน ซึ่งมีข้อกำหนด กฎเกณฑ์และวิธีการที่แน่นอน ได้แก่

- 3.1 งานธุรการและสารบรรณ
- 3.2 งานทะเบียนและรายงาน
- 3.3 งานข้อมูลและสารสนเทศ
- 3.4 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการจัดระบบการศึกษา
- 3.5 งานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย
- 3.6 งานประชาสัมพันธ์
- 3.7 งานสวัสดิการ
- 3.8 งาน พ.ร.บ. การศึกษา
- 3.9 งานระเบียบ กฎหมาย กฎกระทรวง และข้อปฏิบัติจริงๆ
- 3.10 กิจกรรม 5 ส.

4. งานด้านงบประมาณ

อนุวงศ์ ประเสริฐศรี (2541 : 45) ได้กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึงเป็นเรื่องของการใช้จ่ายที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามแผนโครงการ โดยมีการควบคุมตรวจสอบระบบบัญชีและวิธีการต่างๆ เพื่อให้การใช้จ่ายดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับหลักการดำเนินตามเศรษฐศาสตร์การบริหารและการคลังกิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวนี้สามารถใช้ระบบสารสนเทศและโปรแกรมบัญชีจากคอมพิวเตอร์ช่วยงานได้ผลดี

กรองทอง จิรเดชากุล (2550 : 9) งานที่เกี่ยวข้องกับระบบการเงินและพัสดุ ได้แก่

- 1. งานงบประมาณ
- 2. งานจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 3. งานจัดตั้งและการของบประมาณประจำปี
- 4. งานเบิกจ่ายงบประมาณ
- 5. งานรายงานการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี
- 6. การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ
- 7. การบริหารการเงิน

8. การบริหารการบัญชี
9. การบริหารงานพัสดุ
10. ระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (กรรทอจ จิตรเดชากุล, 2550 : 7-9)

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

1. ความเป็นมาของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

การนิเทศแบบกัลยาณมิตรเกิดมาจากการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (อ้างถึงใน จูติญาภรณ์ ภัพมรดกและคณะ. 2547 : 14) และเป็นแนวคิดของการพัฒนาครูและครูเครือข่ายในโครงการสนับสนุนการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้หรือโครงการฝึกอบรมครู โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Training : SBT) ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดทำขึ้นมาเกิดจากกระแสความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในปัจจุบัน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้พยายามสร้างกระบวนการที่จะช่วยเสริมความเข้มแข็งให้แก่ครูโดยใช้กลยุทธ์จากจุดเล็กๆ แล้วขยายออกสู่ประเทศจุดเล็กๆ ซึ่งเป็นจุดที่สำคัญที่สุดคือสถานศึกษาหรือโรงเรียน นอกจากนี้ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ยังกล่าวอีกว่าเดิมโรงเรียนต้องคอยรับคำสั่งให้ทำการฝึกอบรมครูตามแบบที่ส่วนกลางออกแบบไว้แต่โครงการใหม่นี้มีปรัชญาใหม่คือ พยายามสร้างโรงเรียนของตนเองให้สามารถสร้างช่วยเหลือตนเองได้ โดยนอกเหนือจากการรับแผนนโยบายจากส่วนกลางและจากเขตพื้นที่แล้ว โรงเรียนจะพัฒนาได้โดยครูของโรงเรียนเองจึงเปิดโอกาสให้ครูเป็นผู้ฝึกอบรมครูในโรงเรียนของตนเองให้มากที่สุดโดยกำหนดว่าจะมีโรงเรียนอย่างน้อย 300 โรงเรียนในปี 2546 (School-Based Training) บ่งบอกถึงความเชื่อ ดังนี้

1. ความรักต่อกันและความสนใจใฝ่รู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเองของครู จึงควรถนอมขวัญของครูให้ครูรู้สึกอบอุ่นใจและอยากพัฒนาตนเองตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงให้ได้ โดยพยายามขยายแนวทางกัลยาณมิตรนิเทศให้กว้างขึ้น
2. ครูทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ ไม่มีครูคนใดเลยที่เป็น deadwood หรือไม้ที่ตายซาก แต่ครูทุกคนปรารถนาความงอกงามโดยสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้
3. ความเป็นกัลยาณมิตร การสร้างความไว้วางใจเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการพัฒนาครูและพัฒนาเครือข่าย

2. ความหมายของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

การนิเทศแบบกัลยาณมิตร หมายถึง กระบวนการนิเทศติดตาม กำกับ และดูแลการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยอาศัยความเท่าเทียมกันของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ และใช้วิธีการตามหลักธรรมความเป็นกัลยาณมิตรและวัฒนธรรมไทย คือ ความมีน้ำใจ การร่วมทุกข์ร่วมสุข การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลและการแนะแนวทางที่ถูกต้องให้ด้วยการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

การนิเทศแบบกัลยาณมิตร หมายถึง การปฏิรูปงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรทุกคนในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในร่วมกับกระบวนการสร้างเครือข่ายในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือ นิเทศ ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติจริงที่เป็นลักษณะของความต้องการที่แท้จริงของครูในโรงเรียนอาทิ การนำแผนการสอนไปปฏิบัติครูจะต้องนิเทศตนเองภายในกลุ่มประสบการณ์เรียนรู้ในลักษณะกัลยาณมิตร โดยจับคู่กับเพื่อนครูในหมวดเดียวกันผลัดเปลี่ยนกันสังเกตการสอนว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่และจัดกระบวนการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนหรือไม่ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์และปัญหาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยหัวหน้าสายชั้นและหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์จะนิเทศภายในสายชั้นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนาต่อไป แล้วรายงานผู้บริหารเพื่อนิเทศการเรียนการสอนในภาพรวมของโรงเรียนว่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่ การนิเทศแบบกัลยาณมิตรจึงเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาทั้งด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม (อ้างถึงใน จิตติญาณรณ ภัพมรคตและคณะ. 2547 : 16)

กล่าวโดยสรุปว่า การนิเทศแบบกัลยาณมิตร หมายถึง กระบวนการนิเทศระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในสถานศึกษา มีความไว้วางใจ เชื่อใจ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้คำปรึกษา ซึ่งกันและกัน อย่างสม่ำเสมอ วางแผนงาน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เชื่อมเขียนชั้นเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลตลอดจนเผยแพร่ข่าวสารทางการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. กรอบแนวคิดพื้นฐานของการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

กรอบแนวคิดพื้นฐานของกัลยาณมิตร คือหลักธรรมความเป็นกัลยาณมิตร ในที่นี้ได้นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มีการนำมาประยุกต์ใช้ในวงการศึกษา

หลักไตรสิกขา (ทิสนา เขมมฉี.2550:161) หมายถึง ข้อปฏิบัติที่เน้นหลักสำหรับศึกษา คือฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน ประกอบด้วย

1. อธิสัสติกา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง
2. อธิจิตตสิกขา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิ

อย่างสูง

3. อธิปัญญาสิกขา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้ง

อย่างสูง

หลักการสอนตามหลักไตรสิกขา

ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงจะต้องมีทั้งการเรียนในด้าน ทฤษฎีหลักการ การลงมือปฏิบัติและการได้รับผลของการปฏิบัติ

สุมน อมรวิวัฒน์ (2533 อ้างถึงใน บทคัดย่อ ของนภัสวรรณ ทศนาญชลี : 3-4) ได้ ประยุกต์หลักไตรสิกขามาใช้ในการเรียนการสอน โดยการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นศีล หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนต้องควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัยทั้งกาย และ วาจา ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ ร่างกายพร้อมที่จะเรียนรู้
2. ขั้นสมาธิ เป็นขั้นที่ผู้เรียนรวบรวมจิตใจ ความคิดให้แน่วแน่ในจุดเดียวเรื่องเดียว
3. ขั้นปัญญา เป็นขั้นที่ผู้เรียนใช้สมาธิในการทำสมาธิทำความเข้าใจสิ่งที่เรียนจนเกิดการ เรียนรู้ในเรื่องนั้นตรงตามที่เป็นจริง

พระพรหมคุณาภรณ์ (2550 : 16) กล่าวว่ามนุษย์ที่จะพัฒนาตน พึงมีคุณสมบัติที่เป็น ต้นทุน 7 ประการ เป็นหลักประกันของชีวิตที่จะพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ดังนี้

1. กัลยาณมิตร มีกัลยาณมิตร แสวงหาแหล่งพัฒนาและแบบอย่างที่ดี
2. สีสัมปทา ทำสัใจให้ถึงพร้อม มีวินัยเป็นฐานของการพัฒนาชีวิต
3. ฉันทสัมปทา ทำฉันทะให้ถึงพร้อม มีจิตใจใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์
4. อัธยาศัยสัมปทา ทำตนให้ถึงพร้อม มุ่งมั่นฝึกตนจนเต็มสุดภาวะที่ความเป็นคนจะ

ให้ถึงได้

5. ทิฏฐิสัมปทา ทำทิฐิให้ถึงพร้อม ถือหลักเหตุปัจจัย มองอะไรๆตรงเหตุและผล
6. อัปปมาทสัมปทา ทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม ตั้งตนอยู่ในความไม่

ประมาท

7. โยนิโสมนสิการสัมปทา ทำโยนิโสมนสิการให้ถึงพร้อม ฉลาดคิดแยกคายให้

ได้ประโยชน์และความจริง

สรุปได้ว่า การนิเทศแบบกัลยาณมิตร คือการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างต่อเนื่องในที่นี้ได้นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มีการนำมาประยุกต์ใช้ในวงการศึกษาดังนี้

สังคหวัตถุ 4 (Base of sympathy) ได้แก่

1. ทาน (Giving offering) คือการให้ เสียสละ แบ่งปันแก่ผู้อื่น
 2. ปิยวาจา (Kindly speech) คือ พูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ นุ่มนวล เหมาะสมแก่บุคคล เวลา สถานที่ พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดในทางสร้างสรรค์ และเกิดกำลังใจ
 3. อุดมจริยา (Useful conduct) ทำตนให้เป็นประโยชน์ ตามกำลังสติปัญญา ความรู้ความสามารถ กำลังทรัพย์และเวลา
 4. สมานัตตตา (Even and equal treatment) คือทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย วางตนเหมาะสมกับฐานะ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ร่วมทุกข์ร่วมสุขสม่ำเสมอ
- | | |
|----------------|--------------|
| โอบอ้อมอารี | วิจิไพเราะ |
| สงเคราะห์ปวงชน | วางตนเหมาะสม |

4. รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อการเรียนรู้

รูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ คือ หลักธรรม ความเป็นกัลยาณมิตรของพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมไทย ได้แก่ ความมีน้ำใจ การร่วมทุกข์ร่วมสุข การช่วยเหลือเกื้อกูล แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ด้วยการยอมรับนับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน หลักการ การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่ได้ผลนั้น เริ่มต้นจากศรัทธาที่ครูมีความตั้งใจที่จะไปปรับปรุงวิธีการสอนของตนเอง ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์เป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมแนะนำวิธีการต่างๆ ด้านการเรียนการสอน ทั้งนี้หากได้แรงหนุนอีกด้านหนึ่งคือ การแนะนำช่วยเหลือ ให้แบบอย่าง จากเพื่อนครูด้วยกันในรูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ ก็จะช่วยเป็นพลังผลักดันให้ครูได้ตระหนักและมองเห็นขั้นตอนการสอนที่เป็นจริง ชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนของตนได้ดีขึ้น

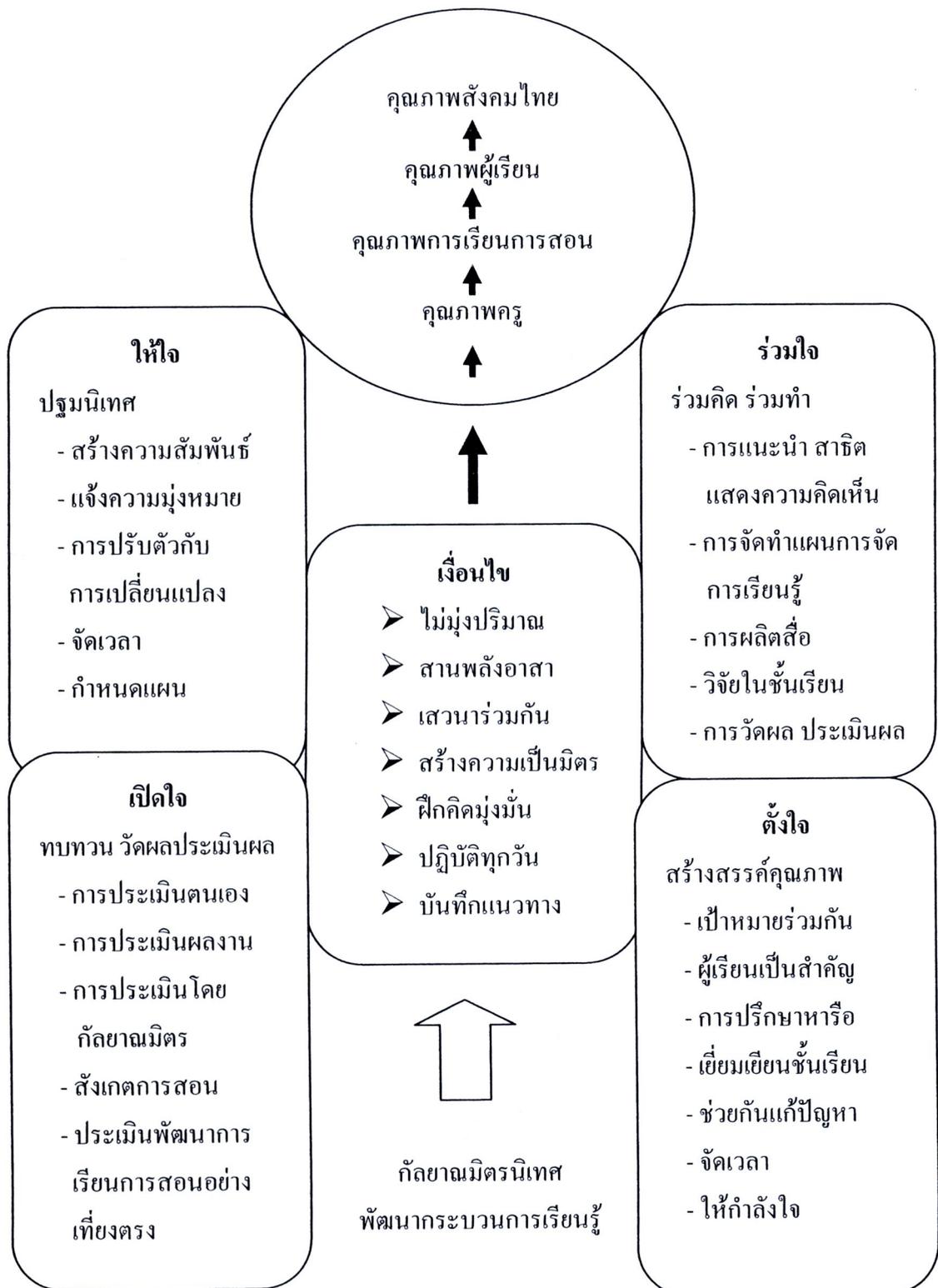
รูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ เป็นการชี้แนะและช่วยเหลือด้านการเรียนการสอนในกลุ่มเพื่อนครูด้วยกัน มีหลักการนิเทศที่เน้นประเด็นสำคัญ 4 ประการ คือ

1. การสร้างศรัทธา ผู้นิเทศจะต้องสร้างศรัทธา เพื่อให้เพื่อนครูยอมรับและเกิดความสนใจที่จะใฝ่รู้ ใฝ่ปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียน
2. การสาธิตรูปแบบการสอน ผู้ให้การนิเทศจะต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์ชัดว่า การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นสามารถปฏิบัติและทำได้จริงๆ และเพื่อนครูสามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ในชั้นเรียนได้

3. การร่วมคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จะต้องมีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอมีการร่วมคิดแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

4. การติดตามประเมินผลตลอดกระบวนการ ผู้นิเทศจะต้องบันทึกการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ สังเกตและรับฟังข้อมูลป้อนกลับจากเพื่อนครูผู้รับการนิเทศ ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้นใหม่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสืบไป (สุมน อมรวิวัฒน์. 2545: 217-220) ดังแสดงในภาพ 2.1 ดังต่อไปนี้





รูปแบบ : * สร้างสรรค์	* สาธิตรูปแบบกระบวนการ	* ร่วมงานร่วมทำ	* ติดตามประเมินผล
* องค์กรความรู้	* แรงหนุนจากต้นสังกัด	* ผู้บริหารทุกระดับ	* บุคลากรทั้งโรงเรียน

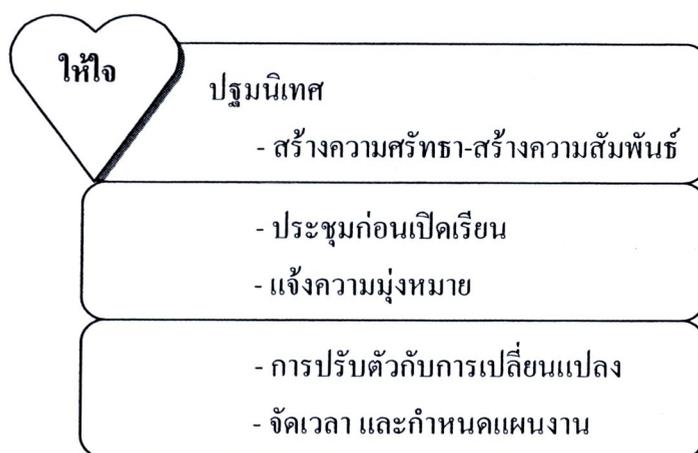
ภาพ 2.1 รูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ

ที่มา : สุนน อมรวิวัฒน์, 2546 อ้างถึงใน จิตติญาภรณ์ ภัพมรกตและคณะ. 2547 : 21

5. กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรตามแนวคิดของสุมน อมรวิวัฒน์(2546:18) มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 ให้อใจ การปฐมนิเทศเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ กับผู้รับการนิเทศ มีองค์ประกอบย่อย ดังแสดงในภาพ 2.2 ต่อไปนี้



ภาพ 2.2 องค์ประกอบที่ 1 ให้อใจ

ที่มา : สุมน อมรวิวัฒน์, 2546 อ้างถึงใน จิตวิทยากรรม ภัพมรดกและคณะ. 2547 : 23

ทั้งนี้ในการดำเนินการในชั้น ให้อใจ สุมน อมรวิวัฒน์ เล่ม 2546 หน้า 21-26) ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ สรุปได้ดังนี้

1. การสร้างความศรัทธา-สร้างความสัมพันธ์

ศรัทธา หมายถึง การให้ครูเกิดความรู้สึกรับซึ่ง เลื่อมใส เกิดความเชื่อมั่นในเหตุผลเท่าที่รู้เห็นมั่นใจว่าเป็นไปได้ มีคุณค่าและความสามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ในกระบวนการเรียนรู้ ศรัทธาทำให้เกิดความสนใจใฝ่รู้และความตั้งใจแน่วแน่ การสร้างศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการพัฒนาครู ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์-ความศรัทธา ถือได้ว่ามีความจำเป็น เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งเพราะการทำงานกับบุคคลจำนวนมากให้ปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันย่อมยากที่จะสัมฤทธิ์ผลได้ ครูผู้สอนจึงควรแสดงความเป็นกันเอง ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความยิ้มแย้ม แจ่มใส เปิดโอกาสครูผู้สอนได้วางแผน มีอิสระในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการสร้างสรรค์รูปแบบวิธีสอน กระตือรือร้นและตรงต่อเวลา เตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้และเอกสารต่างๆ เพื่อการเผยแพร่แนะนำ ช่วยเหลืออย่างไม่ปิดบังและเป็นการให้เปล่า ให้อใจผู้กำลังใจ ยกย่องให้เกียรติและเปิดโอกาส

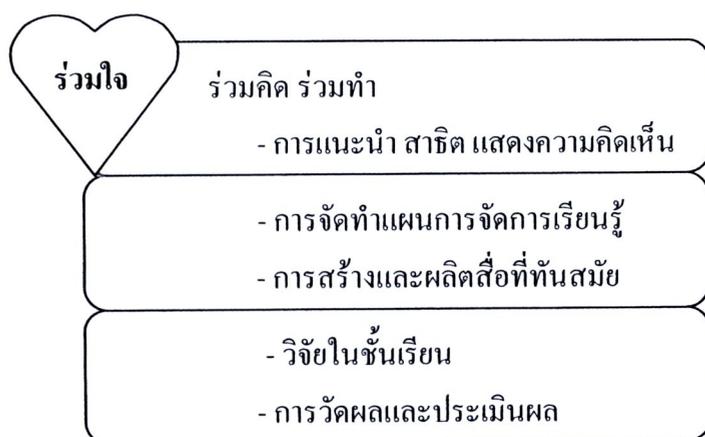
ให้ได้แสดงความสามารถตามศักยภาพในเวลาอันเหมาะสมปฏิบัติภารกิจในลักษณะการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ค่อยเป็นค่อยไป ดูแลเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ

2. แจ้งความมุ่งหมายให้ทราบวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย

3. การจัดเวลาและกำหนดแผนงาน เนื่องจากการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้สอนมีเวลาว่างจากภารกิจหลักไม่ตรงกันครูผู้สอนมีวิชาและชั้นเรียนที่สอนแตกต่างกัน อีกทั้งไม่ต้องการทั้งชั้นเรียน การปรึกษาหารือในขั้นต้นเกี่ยวกับเวลาที่ทุกฝ่ายสามารถพบกันได้ทั่วถึงสม่ำเสมอมีความจำเป็นต้องทำ ทั้งนี้รวมไปถึงการนัดหมายล่วงหน้าและการเตรียมตัวเพื่อสามารถใช้เวลาพบปะกันอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปว่า ให้อใจ หมายถึง การสร้างความเชื่อมั่น สร้างสายใยแห่งความสัมพันธ์ ให้กับครูผู้สอน ผู้นิเทศให้ความเป็นกันเอง ใจกว้างใจ ยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกันและเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความสามารถตามศักยภาพ กำหนดแผนงาน ปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 2 ร่วมใจ หมายถึง การร่วมคิด ร่วมทำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานเป็นทีมเพื่อให้เกิดพลังระหว่างผู้นิเทศกับผู้บริหารนิเทศ เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบย่อย ดังแสดงในภาพ 2.3 ต่อไปนี้



ภาพ 2.3 องค์ประกอบที่ 2 ร่วมใจ

ที่มา : สุมณ อมรวิวัฒน์, 2546 อ้างถึงใน จูติญากรณ์ ภัทมรกตและคณะ. 2547 : 25

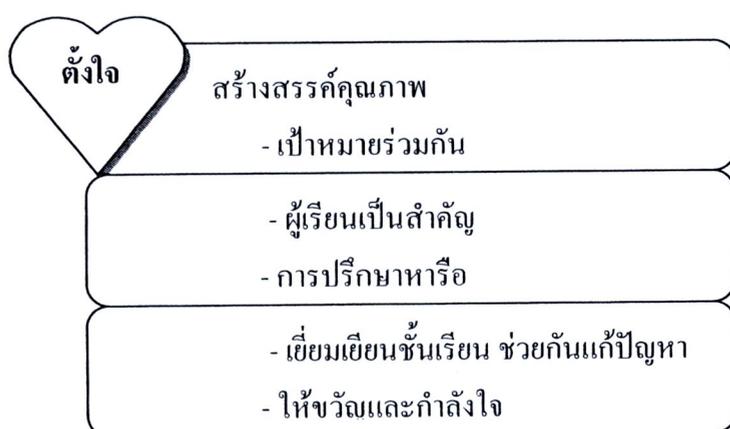
การดำเนินงานในองค์ประกอบที่ 2 ร่วมใจ ตามคำอธิบาย ศาสตราจารย์สุมณ อมรวิวัฒน์ มีดังนี้

1. การแนะนำ สาธิต แบบอย่าง เนื่องจากการนิเทศที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้นิเทศต้องมีความรู้ มีประสบการณ์มาก มีความเข้าใจสภาพความเป็นจริงของโรงเรียน บุคลากร นักเรียน และชุมชนเป็นอย่างดี จึงจะสามารถแนะนำและสาธิตแบบอย่างของกระบวนการเรียนการสอนที่ดีได้ จากนั้นการเสริมแรง การให้กำลังใจและมีวิธีการหลากหลายในการชี้แนะก็ช่วยให้กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศเกิดผลตามจุดประสงค์

2. การร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อฝึกทำแผนการสอน สร้างสื่อการเรียนให้ทันสมัย การวิจัยในชั้นเรียน เรียนรู้การวัดผลและประเมินผล ทั้งนี้เพราะในช่วงเวลาของการปฏิรูปการศึกษา และการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ผู้บริหารและครูต้องการคำแนะนำช่วยเหลืออย่างมากในด้านการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ การสร้าง สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลตามสภาพจริง และเป็นเรื่องที่ต้องช่วยเหลืออย่างมากคือ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

กล่าวโดยสรุป ร่วมใจ หมายถึงการทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน การจัดการเรียนรู้ การแนะนำ สาธิตอย่างเป็นกระบวนการ สร้างสื่อนวัตกรรมให้ทันสมัย การวิจัยในชั้นเรียน การวัดผลประเมินผล ปรับปรุง แก้ไข ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่ 3 ตั้งใจ หมายถึงการดำเนินการร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้นิเทศในการร่วมมือปฏิบัติงานจริงเพื่อสร้างสรรค์คุณภาพในการทำงานมุ่งมั่นสู่เป้าหมายร่วมกันช่วยกันแก้ปัญหาถือผลงานคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการปรึกษาหารือ ติดต่อสื่อสาร เขียนเขียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยกันแก้ปัญหา หักვიจารณ์ คิควิเคราะห์ และให้กำลังใจซึ่งกันและกันดังแสดงในภาพ 2.4 ต่อไปนี้



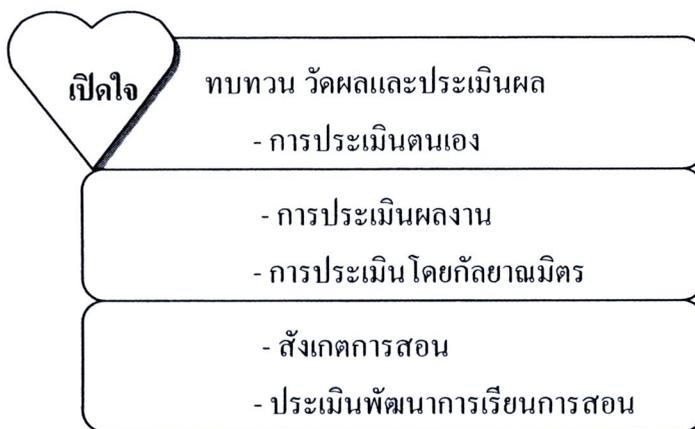
ภาพ 2.4 องค์ประกอบที่ 3 ตั้งใจ

ที่มา : สุมน อมรวิวัฒน์, 2546 อ้างถึงใน จิตติญาณกรณ์ ภัพมรกตและคณะ. 2547 : 26

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ อธิบายว่า องค์ประกอบที่ 3 ตั้งใจ คือการสร้างสรรคคุณภาพ ซึ่งเน้นการปฏิบัติจริงในสภาพการณ์ที่เป็นจริง ผู้นิเทศ ครูผู้สอน ต้องมีการปรึกษาหารือ คิดต่อ สื่อสาร เขียนเขียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยกันแก้ไขปัญหาและให้กำลังใจ เมื่อผู้นิเทศไปเยี่ยมโรงเรียนและพบกับครูผู้สอนผู้นิเทศไม่ควรสนใจแต่เพียง “กระดาษ” หรือตรวจแผนการสอนและคู่มือโครงการต่างๆเท่านั้น ที่สำคัญก็คือ “คน” ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และแม้กระทั่งชุมชนรอบๆโรงเรียน จากการสนทนาและปรึกษาหารือ จะทำให้ผู้นิเทศเข้าใจทุกข์สุขของครูผู้สอน เกิดความเข้าใจในพื้นฐานของปัญหาได้สังเกตบุคลิกภาพ ความสนใจ ได้เห็นพฤติกรรมของนักเรียน

กล่าวโดยสรุป ตั้งใจ หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้สอน มีเป้าหมายร่วมกัน ในการจัดกระบวนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรึกษาหารือ เขียนเขียนชั้นเรียน ให้กำลังใจ สร้างสิ่งดี สิ่งเสริมเพิ่มเติมสิ่งที่บกพร่อง วิเคราะห์ วิจัย สรุปรื้อข้อแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

องค์ประกอบที่ 4 เปิดใจ หมายถึง กระบวนการวัดและประเมินตนเอง ประเมินผลงาน และประเมินพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเที่ยงตรงปราศจากอคติ ซึ่งแสดงในภาพ 2.5 ดังนี้



ภาพ 2.5 องค์ประกอบที่ 4 เปิดใจ

ที่มา : สุมน อมรวิวัฒน์, 2546 อ้างถึงใน ฐิติญาภรณ์ ภัพมรดกและคณะ. 2547 : 27

ความหมายของ เปิดใจ ตามความคิดของศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ คือการทบทวน วัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง การประเมินผลงาน การประเมินโดยกัลยาณมิตรและการประเมินพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. การประเมินตนเองมีลักษณะที่เด่น คือ

1.1 ครูสามารถออกแบบประเมินด้วยตนเอง เช่น การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและบรรยากาศการเรียนการสอน การบันทึกสรุปลงขั้นตอนการสอนความสำเร็จหรือ ปัญหา และอุปสรรคในการสอน การเขียนอนุทินย่อ การออกแบบสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อแสดงผลการทำงาน การทำสถิติตัวเลขเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและการสอนของตนเอง

1.2 ครูสามารถปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหรือตัวบ่งชี้ต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพจริงของชั้นเรียน มีการประเมินบ่อยครั้ง ยืดหยุ่นและวัดผลอย่างเป็นระบบเพื่อสามารถรวบรวมวิเคราะห์เป็นข้อมูลในการพัฒนาตนเองต่อไป

1.3 การประเมินตนเอง ช่วยให้ครูก้นพบสิ่งที่บกพร่อง พบความต้องการที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพในด้านต่างๆสามารถระบุข้อดีข้อด้อยของตนเอง และขอคำปรึกษาจากผู้นิเทศหรือเพื่อนครูได้ตรงประเด็น

1.4 การประเมินตนเองเป็นแนวทาง ให้ครูสามารถรวบรวมผลงานต่างๆ ที่เป็นร่องรอยของการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ คัดเลือกเก็บแต่เฉพาะเป็นเรื่องที่สำคัญเพื่อใช้เป็นข้อมูลการพัฒนาการสอนต่อไป

2. การประเมินงานเป็นทั้งการประเมินงานของครูแต่ละคนและผลงานของทีมงานเป็นผลผลิตจากการปรึกษาหารือ การทำงานร่วมกันและการปรับปรุงแก้ไขด้วยกันทุกขั้นตอน ผลงานที่ได้มีทั้งรูปธรรมและนามธรรม

ผลงานที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ โครงงาน หน่วยการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การสร้างเครื่องมือ สื่อและอุปกรณ์ประกอบบทเรียน ตัวอย่างกิจกรรมที่ทีมงานได้สร้างสรรค์ ผลงานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นต้น

ผลงานที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความพึงพอใจของครู ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ บรรยากาศที่แจ่มใส เป็นสุขในโรงเรียน ความไว้วางใจกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองและที่สำคัญที่สุดคือ นักเรียนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ : ดี เก่งและมีความสุขในการเรียน

3. การประเมินโดยกัลยาณมิตรนิเทศ มีดังนี้

3.1 สังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสภาพการณ์จริงในห้องเรียนทั้งพฤติกรรมของผู้เรียนและบรรยากาศในห้องเรียน

3.2 ร่วมเรียนรู้ ศึกษา พัฒนาและร่วมพิจารณาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตลอดจนการใช้สื่อ การวัดผลประเมินผลงาน ชิ้นงานและร่องรอยการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสถานการณ์ที่เป็นจริง

4. การประเมินพัฒนาการเรียนรู้ มีหลักการดังนี้

4.1 การวัดและประเมินผลโดยครูผู้สอนประเมินตนเอง ตามแบบประเมินที่ร่วมกันออกแบบ หรือจากฝ่ายวิชาการ เพื่อทราบความก้าวหน้าและการปรับปรุงพัฒนา

4.2 ครูผู้สอนประเมินซึ่งกันและกัน ตามแบบประเมินที่ร่วมกันออกแบบ หรือจากฝ่ายวิชาการ เพื่อทราบปัญหา อุปสรรคและการปรับปรุงพัฒนา

4.3 การวัดและประเมินผล โดยผู้เรียนเพื่อทราบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และหาแนวทางแก้ไขพัฒนา

4.4 การพัฒนาครูทุกฝ่าย ควรได้รับการประเมินว่าจากกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศนี้ ผู้นิเทศได้เรียนรู้อะไร ครูผู้สอนได้เรียนรู้อะไร ผู้บริหารได้เรียนรู้อะไรแล้วก้าวไปสู่ Knowhow คือจะต้องปรับปรุงงานของโรงเรียนโดยรวมอย่างไร ผลสุดท้ายคือการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ เรียนรู้เพื่อฝึกคิด ฝึกทำ อบรมตนให้มีคุณธรรมอันเป็นจุดประสงค์สูงสุดของการปฏิรูปการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุปว่า เปิดใจ หมายถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่กระบวนการวัดผลและประเมินผล วิพากษ์ วิจารณ์ตามความเป็นจริงปราศจากอคติ ร่วมกันพัฒนา งานในทางสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง ประเมินผลงาน ประเมินกัลยาณมิตร ประเมินพัฒนาการเรียนการสอน ปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ

ประวัติโรงเรียนวินิตศึกษา

พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญธรรมพระพุทธรูปองค์เจ้าอวาสวัดกวีศรารามราชวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดลพบุรี และเจ้าคณะตรวจการคณะสงฆ์ภาค 6 ได้ก่อตั้งโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อปีพุทธศักราช 2489 โดยมีจุดประสงค์เพื่ออุปการะเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ให้มีสถานที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และเพื่อให้เยาวชนไทยได้รับการฝึกอบรมคุณธรรมทางพุทธศาสนา และต้องการเผยแผ่ศาสนาให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง ควบคู่กับการเรียนวิชาสามัญ เพื่อเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี อันเป็นการจรจรลงพระพุทธรูปที่สำคัญประการหนึ่งระยะเริ่มต้นของโรงเรียนวินิตศึกษา สถานที่เรียนใช้ศาลาวัดหอสวดมนต์และกุฏิหลวงพ่อบุญธรรมและสื่อการเรียนการสอนได้รับความอุปการะบริจาคจากเจ้าอวาสวัดต่าง ๆ และพุทธศาสนิกชนในจังหวัดลพบุรี ครูผู้สอนได้ศิษย์ของหลวงพ่อบุญธรรมและข้าราชการครูในจังหวัดลพบุรีบางท่านมาช่วยสอนให้เปล่าโดยไม่คิดเงินค่าจ้าง โรงเรียนวินิตศึกษา โดยการบริหารงานของหลวงพ่อบุญธรรม ด้วยความเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ และด้วยสติปัญญา ความรอบรู้ในการจัดการศึกษา ทำให้โรงเรียนได้เจริญก้าวหน้าโดยรวดเร็ว ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากทางราชการและประชาชนผู้ปกครองนักเรียนเป็นอย่างดีโดยลำดับจนถึงปัจจุบัน

1. สถานที่ตั้ง

เลขที่ 10 ถนนเพชรราชา ตำบลท่าหิน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี (อยู่ติดกับพระนารายณ์ราชนิเวศน์ ทางด้านทิศใต้) รหัสไปรษณีย์ 15000 โทร 0-3641-1235 , 0-3642-1088 โทรสาร 0-3642-1088 ต่อ 121 Information : <http://winitsuksa.ws.ac.th> E-mail : winitsuksa@ws.ac.th

ปี พ.ศ. 2492 กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาล

ปี พ.ศ. 2493 ได้โอนโรงเรียนให้เป็นสมบัติของกวีศรารามมูลนิธิและได้โอนเป็นของวัดกวีศรารามราชวรวิหาร เมื่อปี พ.ศ. 2530 โรงเรียนวินิตศึกษา จึงมีฐานะเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. 2548 โรงเรียนได้กำหนดแผนพัฒนาโรงเรียนระยะ 5 ปี โดยกำหนดโครงการพัฒนาระบบการบริหาร ระบบการเรียนการสอนการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนอาคารสถานที่เพื่อเข้าสู่การเป็นสากล



ปี พ.ศ. 2534 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระเมตตา รับโรงเรียนวินิตศึกษา ไว้ในพระราชูปถัมภ์ หลังจากทีพระองค์ได้เสด็จศึกษาดูงานบริหารโรงเรียนเมื่อปี พ.ศ. 2530 ก่อให้เกิดความปลื้มปีติยินดี และเป็นขวัญ กำลังใจแก่ชาววินิตศึกษาอย่างยิ่ง

ปี พ.ศ. 2538 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

ปี พ.ศ. 2539 โรงเรียนได้เริ่มทดลอง โครงการสอนบางรายวิชา เป็นภาษาอังกฤษ (Bilingual Programme)

ปี พ.ศ. 2540 กระทรวงศึกษาธิการ ได้เลือกเข้าโครงการเป็นโรงเรียนเครือข่าย (Partner Schools) กับโรงเรียน Anderson Secondary School ประเทศสิงคโปร์

ปี พ.ศ. 2541 ได้ลงนามข้อตกลงเป็น โรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง (Sister Schools) กับโรงเรียน Pittwater House School ประเทศออสเตรเลีย เพื่อการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนครู- อาจารย์ นักเรียน ระหว่างกันและกัน ในปีการศึกษา 2545 โรงเรียนเปิดสอนในระดับชั้น ม. 1 - ม. 6 เป็นโรงเรียนสหศึกษามีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 3,753 คน มีครู- อาจารย์ปฏิบัติงานรวม 147 คน

ปี พ.ศ. 2545 ได้ทำโครงการ International School Trip เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนด้านภาษา และวัฒนธรรม กับโรงเรียนต่างประเทศ

ปี พ.ศ. 2548 ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2548

ปี พ.ศ. 2552 ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมัธยมศึกษา ตั้งแต่วันที่ 13 พฤษภาคม 2551

ปัจจุบัน โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รับทั้งชายและหญิง มีครู-อาจารย์ 142 คน นักเรียน 4,477 คน

ตารางที่ 2.1 ตารางจำนวนบุคลากร

จำนวนบุคลากร	ชาย	หญิง	รวม
ครู	38	104	142
รวม	38	104	142

ที่มา : บัญชีลงเวลาปฏิบัติงานของครู โรงเรียนวินิตศึกษา อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 2.2 สรุปจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (แยกระดับชั้น)

มัธยมศึกษาตอนต้น	ชาย	หญิง	รวม	มัธยมศึกษาตอนปลาย	ชาย	หญิง	รวม
มัธยมศึกษาปีที่ 1	616	743	1,359	มัธยมศึกษาปีที่ 4	89	162	251
มัธยมศึกษาปีที่ 2	519	669	1,188	มัธยมศึกษาปีที่ 5	80	171	251
มัธยมศึกษาปีที่ 3	504	701	1,205	มัธยมศึกษาปีที่ 6	53	170	223
รวม	1,639	2,113	3,752	รวม	222	503	723

รวมจำนวนนักเรียนชาย (ต้น-ปลาย) 1,861 คน

รวมจำนวนนักเรียนหญิง (ต้น-ปลาย) 2,616 คน

รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 4,477 คน

ที่มา : โรงเรียนวินิตศึกษา. 2553 : 5

สถานที่ตั้งโรงเรียน อยู่ด้านหลังของวัดกวีศราราม ราชวรวิหาร มีพื้นที่ประมาณ 9 ไร่ มีอาคารเรียนคอนกรีต 4 ชั้น 3 หลัง อาคารไม้ 2 ชั้น 2 หลัง อาคารพลศึกษา (อาคารบัวอ่อน) 1 หลัง และอาคารเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นอาคารอนุประสงค์ 1 หลัง มีห้องเรียน และห้องปฏิบัติการ 70 ห้อง

2. นโยบายในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

มุ่งที่จะพัฒนานักเรียน ให้มีความสำเร็จในชีวิต ดังต่อไปนี้

2.1 ให้มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาการ สามารถที่จะศึกษาต่อในระดับสูงได้อย่างดี

2.2 มีวินัย มีความกตัญญูกตเวที เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีและยึดมั่นในหลักธรรมของ

พระพุทธศาสนาในการดำรงชีวิต

2.3 ขยัน เป็นนักสู้และมีความมุ่งมั่นที่จะประกอบสัมมาชีพมั่นคง

2.4 เป็นผู้ที่มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมและรับใช้สังคมด้วยความเต็มใจ

3. สัญลักษณ์ของโรงเรียนวินิตศึกษา

3.1 วินิตศึกษา หมายถึง การศึกษาที่กำเนิดตามรูปแบบ (รูปแบบ คือ วิชาการกับคุณธรรม 7 หลวงพ่อพระพุทธรญาณ เป็นผู้ก่อตั้ง

3.2 ปรัชญาประจำโรงเรียน อพฺยาปชฺฌํ สุขํ โลกํ การช่วยกันเป็นสุขในโลก

3.3 ตราประจำโรงเรียนประกอบด้วย รูป 2 ตัว พันรอบพาน บนพานมีคัมภีร์ และมีดวงจันทร์เหนือคัมภีร์

3.3.1 รูป หมายถึง ปีมะเส็งปีเกิดของหลวงพ่อพระพุทธรญาณผู้ให้กำเนิดโรงเรียน

3.3.2 คัมภีร์ หมายถึง ตำรา วิชาการต่างๆ

3.3.3 พานรองรับคัมภีร์ หมายถึง การศึกษากับศาสนา

3.3.4 ดวงจันทร์ หมายถึง สติปัญญา

สัญลักษณ์รวมทั้งหมด หมายถึง การศึกษาที่อยู่กับศาสนา จึงทำให้เกิดสติปัญญาที่สมบูรณ์ส่วนบนมี มงกุฎ และแจกรัศมี ส่วนล่าง มีข้อความว่า "โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี" เป็นสองแถวโค้ง ตามส่วนของเครื่องหมาย เป็นเครื่องหมายแสดงถึง การได้รับ พระมหากรุณาธิคุณ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงรับ โรงเรียนวินิตศึกษา ไว้ในพระราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2534

3.4 สีประจำโรงเรียน

เหลือง - แดง

เหลือง - แดง หมายถึงชาติต้องมีศาสนาเป็นเครื่องยึด

เหลือง เป็นสีแสดงสัญลักษณ์ ศาสนา

แดง เป็นสีสัญลักษณ์ ชาติ

3.5 ธงประจำโรงเรียน

เหลือง - แดง

สีเหลือง กับสีแดง เป็นแถบยาวตามขอบธง

แถบสีเหลือง อยู่ตอนบน

แถบสีแดง อยู่ตอนล่าง

มี ตราประจำโรงเรียน ทั้ง 2 ด้าน

4. วิสัยทัศน์

โรงเรียนวินิตศึกษา ฯ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน “มีวินัย ใฝ่คุณธรรม จริยธรรม เลิศล้ำวิชาการ สู่มাত্রฐานสากล บนพื้นฐานความเป็นไทย “

5. พันธกิจ

5.1 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนดี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสำนึกในความเป็นไทย

5.2 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้อง

5.3 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ คู่คุณธรรม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

5.4 ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

6. เป้าประสงค์

6.1 ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานมีความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นคนดีของสังคม

6.2 บุคลากรมีศักยภาพในการปฏิบัติงาน

6.3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

7. กลยุทธ์

7.1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

7.2 แผนพัฒนาครูให้มีมาตรฐานวิชาชีพตามพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2542

(ปรับปรุง 2545)

7.3 พัฒนาสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

7.4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการ

7.5 พัฒนาอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม

7.6 ส่งเสริมความสัมพันธ์ชุมชนและร่วมมือกับผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

8. นโยบายโรงเรียนนิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ

8.1 มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับความเป็นเลิศทางวิชาการ มีสุขภาพที่สมบูรณ์ ปลอดภัย เสพติด และอบายมุข

8.2 มุ่งพัฒนาคุณภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่องเต็มศักยภาพ สามารถจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 มุ่งพัฒนาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ

8.4 ส่งเสริมให้บุคลากรทำการวิจัย เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

8.5 พัฒนาการบริหารงานอย่างเป็นระบบ เน้นการมีส่วนร่วมมีการกำกับติดตาม ประเมินผล และระบบประกันคุณภาพการศึกษา

8.6 พัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม ความสะดวกพร้อมรับ เป็นระเบียบมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย

9. ยุทธศาสตร์โรงเรียนวินิตศึกษาฯ ปีการศึกษา 2553

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการบริการด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจของนักเรียนให้สมบูรณ์ครบถ้วน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณธรรมนำความรู้ มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน และมีทัศนคติสร้างสรรค์ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งสร้างขวัญกำลังใจ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อเข้าถึงบริการชุมชนตามกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบการบริหารจัดการ(คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง 2553 : 10-14)

10. จุดเด่นของสถานศึกษา

10.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

10.1.1 ทำเลที่ตั้งเหมาะสมอยู่ในแหล่งชุมชน

10.1.2 อาคารเรียนเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กมีสภาพมั่นคงแข็งแรง สวยงามและ

ปลอดภัย

10.1.3 มีสวนหย่อมบริเวณหน้าอาคารเรียน

10.1.4 การคมนาคมสะดวก

10.1.5 มีห้องสมุดที่ทันสมัยมีห้องฉายภาพยนตร์ขนาดเล็ก

10.1.6 โรงเรียนได้รับเงินอุดหนุนงบประมาณสมทบสร้างอาคารทำให้มีห้องอเนกประสงค์ ห้องประชุม ห้องอาหาร ห้องสมุด ศูนย์วิทยบริการที่ดี และห้องเรียนที่ได้มาตรฐาน

10.1.7 บริเวณที่คับแคบทำให้การควบคุมดูแลความปลอดภัยของนักเรียนกระทำได้ง่ายและทั่วถึง

10.2 ระบบงานและการบริหาร

10.2.1 ผู้บริหารมีความรู้และประสบการณ์

10.2.2 มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบ

10.2.3 ความเป็นเอกชนทำให้มีความคล่องตัวในการบริหารงาน

10.2.4 การมีศิษย์เก่าและบุคคลภายนอก มาร่วมเป็นกรรมการบริหารโรงเรียน ทำให้เป็น การบริหารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

10.3 บุคลากร

10.3.1 ครู-อาจารย์ ส่วนมากเป็นศิษย์เก่าที่มีความรักในสถาบัน

10.3.2 มีวุฒิการศึกษาอย่างต่ำระดับปริญญาตรี

10.3.3 การที่โรงเรียนมีโครงการพัฒนาบุคลากรทำให้ได้มีโอกาสศึกษาต่อ และศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของบุคลากรของโรงเรียน

10.4. งบประมาณและการอุดหนุน

10.4.1 ได้รับการอุดหนุนค่าธรรมเนียมการเรียนจากทางราชการเป็นพิเศษร้อยละ 100 เนื่องจากเป็น โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

10.4.2 มีการจัดทำงบประมาณรายรับ-รายจ่ายประจำปี ซึ่งถือว่าการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้องและรัดกุม

10.4.3 มีระเบียบการใช้จ่ายเงินชัดเจน มีการตรวจสอบการเงินจากผู้ตรวจสอบภายนอกและอยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน

10.4.4 การเป็นโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ทำให้ได้รับการอุดหนุนพิเศษด้านการก่อสร้างอาคาร และสื่อการเรียนการสอนนอกเหนือจากค่าธรรมเนียมการเรียน

10.4.5 การเป็นโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ทำให้โรงเรียนมีโอกาสหารายได้จากการจัดกิจกรรมการกุศลหารายได้สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

10.5. คุณภาพทางวิชาการ

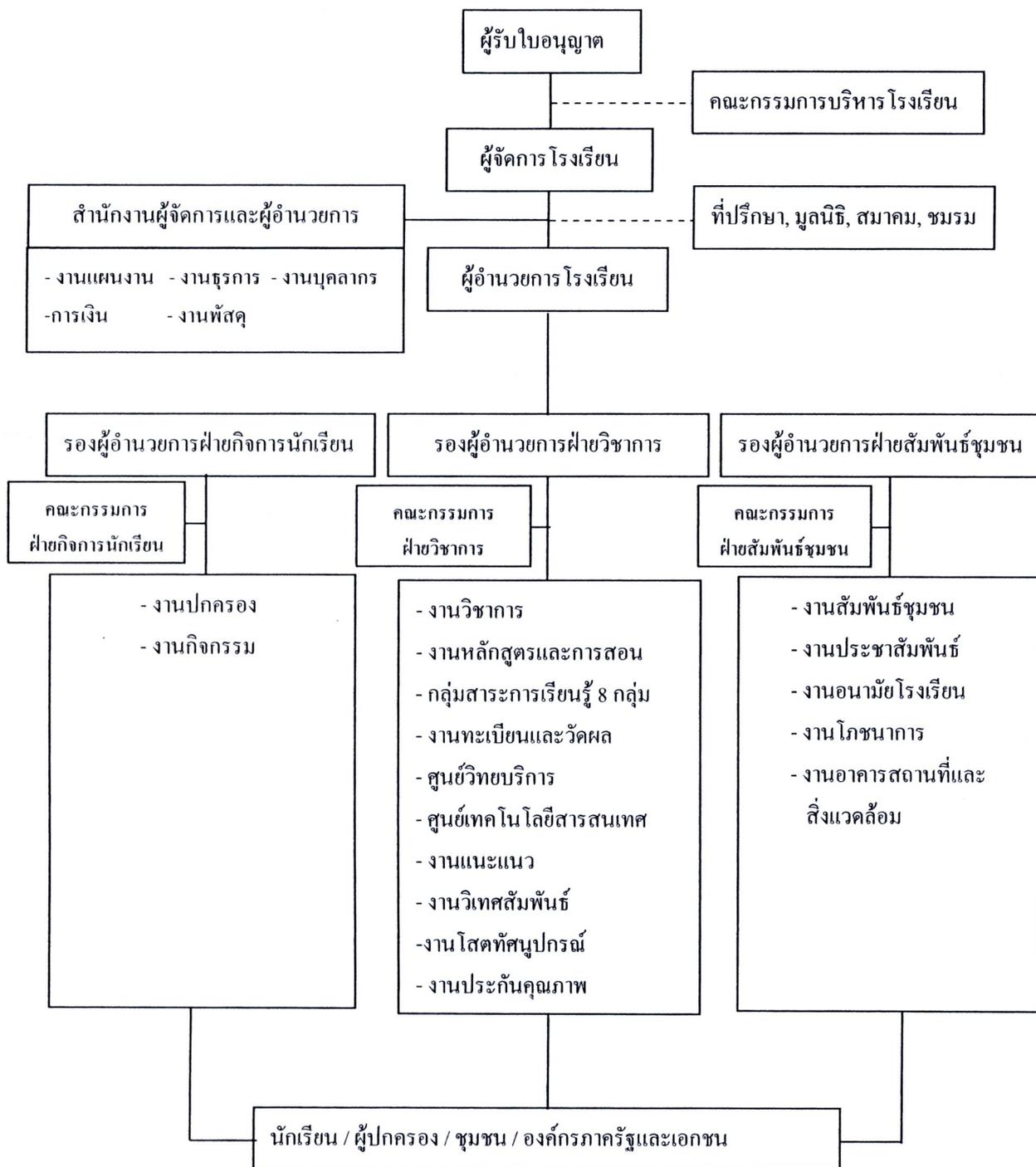
10.5.1 จัดการเรียนการสอน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน (Bilingual Programme) และจัดสอนเสริมในรายวิชาที่สำคัญ

10.5.2 การจ้างครู-อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญการสอนจากสถาบันต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ

10.5.3 การได้รับเงินอุดหนุนพิเศษจากทางราชการทำให้ผู้ปกครองนักเรียนไม่ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการเรียน

10.5.4 โรงเรียนสามารถจัดโปรแกรมการเรียนและกิจกรรมเสริมการเรียนได้สะดวกและคล่องตัว โดยสำนักงานเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี เขต 1 ให้การสนับสนุนการจัดหาครูอาจารย์ที่ชำนาญพิเศษมาช่วยทำการสอนในโรงเรียนและให้คำแนะนำแหล่งเรียนรู้ (โรงเรียนวินิตศึกษา. 2551 : 16-19)

11. โครงสร้างการบริหารงาน



ภาพ 2.6 แสดงโครงสร้างการบริการงานโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์

สมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี

ที่มา : โรงเรียนวินิตศึกษา. 2553 : 1

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถทั้งด้านงานวิชาการ และงานบริหารการจัดการ มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ นโยบายและยุทธศาสตร์ที่ ชัดเจน โดดเด่นพร้อมทั้งทักษะของการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างดี จึงจะได้ผลงานออกมาอย่างดีเยี่ยม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ศุภพร คล้ายเอม (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความเข้าใจและเจตคติของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี พบว่าครูมีความเข้าใจต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนในระดับกลาง เมื่อเปรียบเทียบจำแนกขนาดของโรงเรียน ด้านความรู้พื้นฐาน ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน โรงเรียนแตกต่างกัน ครูมีเจตคติต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบเจตคติของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าครูมีเจตคติต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนแตกต่างกัน

สมศักดิ์ จันธิมา (2541 : 121-126) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศของครูสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์ พบว่าครูมีความต้องการนิเทศการศึกษาโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอธิบายผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร ครูผู้สอน มีความต้องการการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก 2) ด้านเอกสารประกอบหลักสูตรครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการศึกษา ด้านเอกสารประกอบหลักสูตรอยู่ในระดับมาก 3) ด้านวิธีการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการศึกษาด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก 5) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน ครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับมาก

นิเวศน์ คิธยาว (2542 : 113-118) ได้ศึกษาความต้องการนิเทศภายในโรงเรียนของครูผู้สอนเกี่ยวกับวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์ พบว่า 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน มีความต้องการการนิเทศอยู่ในระดับมาก 2) ด้านหลักสูตร ครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่สอง รองลงมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดผล และประเมินผล ครูผู้สอนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก รองลงมาจากด้านหลักสูตร 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศในด้านนี้อยู่ในระดับมาก 5) ประสบการณ์ในการสอน ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น น้อยกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนเกี่ยวกับงานวิชาการ หลักสูตรด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผล และการประเมินผลไม่แตกต่างกัน 6) ขนาดของโรงเรียนครูผู้สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนเกี่ยวกับงานวิชาการ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผลและประเมินผลไม่แตกต่างกัน

อรณรินทร์ สุนทรสถิตย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสุธีธร จังหวัดนครปฐม ในด้านตัวนักเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางด้านคณิตศาสตร์สูงขึ้น ส่วนด้านความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า มีความรู้สึกที่ดีและมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ส่วนในด้านครูผู้สอนพบว่า ครูมีพัฒนาการทางการสอนสูงขึ้น และครูมีความพึงพอใจและเห็นประโยชน์ของการนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน

อุทิศ ผิวขำ (2543 : 150-156) ได้ศึกษาความต้องการรับการนิเทศภายในงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมุกดาหารพบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านความต้องการการนิเทศภายในงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และด้านสื่อการเรียนการสอนมีความต้องการรับการนิเทศภายในระดับมาก ความต้องการรับการนิเทศภายในงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ด้านห้องสมุดอยู่ในระดับมาก ความต้องการรับการนิเทศภายในงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาด้านการนิเทศภายในอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนยังไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการนิเทศภายในเท่าที่ควรเพราะผู้บริหารและคณะทำงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานนิเทศไม่ดีพอ ขาดความรู้และทักษะในด้านการสื่อและเครื่องมือที่ใช้สำหรับประเมินผลการนิเทศ การขาดเอกสาร ตำรา คู่มือที่จะใช้ในศึกษาค้นคว้าประกอบการนิเทศ

สมศักดิ์ ป้อมบุบผา (2544:บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี พบว่า สภาพการนิเทศภายใน โรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียนอยู่ในระดับมาก ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน

สุเมธ พลธรรม (2545 : ค) ได้ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่าสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสอนจัดสภาพแวดล้อมที่ดีเกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้รวมทั้งจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่พึงงาม ด้านการใช้ทรัพยากรในชุมชนส่งเสริมการเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ ด้านการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติ หาประสบการณ์จริง ด้านบูรณาการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมกระบวนการคิดการแก้ปัญหาการเผชิญสถานการณ์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกันทั้ง 8 ด้าน

ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์ (2545:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ของโรงเรียนอานวยวิทย์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

1. ครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนมากทุกขั้นตอนของกระบวนการนิเทศภายใน โดยครูมีความพึงพอใจในขั้นที่ 4 การปรับปรุงการนิเทศภายในอยู่ในระดับสูงสุด
2. ครูมีอายุมาก อายุปานกลางและอายุน้อย มีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนอานวยวิทย์ ทุกขั้นตอนของกระบวนการไม่แตกต่างกัน

3. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นครูน้อยกว่า 10 ปี กับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนของโรงเรียน อำนวยวิทย์ทุกชั้นตอนของกระบวนการไม่แตกต่างกัน

4. ครูที่มีระดับชั้นที่สอนต่างกันมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนชั้นที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยครูที่สอนในระดับก่อน ประถมศึกษามีความพึงพอใจมากกว่าครูที่สอนในระดับก่อนประถมศึกษาและมากกว่าครูที่ สอนในระดับมัธยมศึกษา ส่วนในชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 ชั้นที่ 3 ครูที่มีระดับชั้นที่สอนต่างกันมีความ พึงพอใจไม่แตกต่าง

วินัย กาญจนพานิช (2546 : ค) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อ การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาที่เปิดสอน ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมกลุ่มภาคใต้ ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้ ผู้บริหารและ ครูผู้สอน โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาที่เปิดสอนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมกลุ่มภาคใต้ มีความ คิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยภาพรวมเห็นว่ามี การปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน เห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับความคิดเห็นในรายด้านที่มีค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการ อภิปรายผลจากกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านที่เห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งค่าเฉลี่ยในระดับสุดท้าย คือ ด้านการเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอน ผู้บริหารและ ครูผู้สอน โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาที่เปิดสอนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมกลุ่มภาคใต้ มีความ คิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาที่เปิด สอนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมกลุ่มภาคใต้ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เทรนเนอพอล (Trennepohl, 1956, อ้างถึงใน กชมน สถาปิตานนท์. 2546 : 58) วิจัยเรื่อง ความช่วยเหลือในการนิเทศการศึกษาที่ครูใหม่ซึ่งสอนระดับประถมศึกษาในรัฐแคนซัส ต้องการและที่ได้รับจากศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูใหม่มีความต้องการมากในเรื่องการวางแผนการสอนเด็กที่เรียนอ่อนและที่เรียนเก่ง การพัฒนาและการรักษาระเบียบวินัย การช่วยให้ประสบความสำเร็จในการสัมภาระและการประชุมปรึกษาหารือกับผู้ปกครอง การฉายภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับการศึกษาการสังเกตการณ์สอน การประชุมปฏิบัติการ การเยี่ยมชมและการสังเกตการณ์สอนต่างโรงเรียน ส่วนความช่วยเหลือที่ครูใหม่ได้รับมากที่สุด คือการทำความเข้าใจกับสภาพชุมชนและด้านพัฒนามนุษยสัมพันธ์ทางอาชีพ และได้รับน้อยที่สุดเกี่ยวกับการปฐมนิเทศระบบโรงเรียน

กูส (Guss, 1973, อ้างถึงใน กชมน สถาปิตานนท์. 2546:59) ศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกของครูที่มีต่อการนิเทศพบว่าครูก็คิดว่าการนิเทศยังไม่เป็นศูนย์กลางในการปรับปรุงการเรียนการสอน และยังไม่ได้เตรียมช่วยในการสอน ครูต้องการการนิเทศที่ช่วยเหลือเขาในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน

เวน (Weyne, 1980 :1283-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการรับรู้บทบาทการนิเทศการศึกษาของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่รัฐเวอร์จิเนีย สหรัฐอเมริกา โดยจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาบทบาทการนิเทศการศึกษาของครูใหญ่ในเรื่องความรับผิดชอบและขอบข่ายของงานนิเทศและวิธีการนิเทศภายในโรงเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากครูใหญ่จำนวน 278 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านความรับผิดชอบและขอบข่ายของงานที่มีอันดับความสำคัญสูงได้แก่ งานหลักสูตรและการสอน งานแนะแนว งานบริหาร งานวิชาการและงานนิเทศภายในโรงเรียน

2. เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้ที่ต้องรับผิดชอบมากที่สุดคือครูใหญ่และครูผู้ช่วยใหญ่ ส่วนครูผู้สอนทำหน้าที่น้อยมาก

3. เกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน งานเกี่ยวกับวัสดุเป็นงานที่ครูใหญ่ใช้เวลาไม่น้อยที่สุด ส่วนงานนิเทศภายในโรงเรียน งานเกี่ยวกับหลักสูตร งานการสอนและงานแนะแนวเป็นงานที่ครูใหญ่ใช้เวลามากที่สุด

4. เทคนิคการนิเทศที่ได้ผล ได้แก่ การเยี่ยมชั้นเรียน การประชุมร่วมกับครู ส่วนวิธีการใช้เอกสารเป็นวิธีการที่ได้ผลน้อย



บุชเชอร์ (Bucher Kathering Toth.1987 : A) ได้ศึกษาถึงบุคลากรของศูนย์วิชาการ คือ ศึกษาถึงเรื่องการคาดหวังบทบาทของผู้เชี่ยวชาญสื่อการศึกษาในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญสื่อของโรงเรียนในรัฐออลาบามาโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทใน 7 ด้าน คือด้านบทบาทผู้บริหาร บทบาทครูผู้สอน บทบาทผู้เชี่ยวชาญสื่อ บทบาทผู้ปฏิบัติงานเทคนิคและบทบาทผู้วางแผนการสอน บทบาทผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวกับวัสดุห้องสมุด บทบาทผู้ปฏิบัติงานเทคนิคและบทบาทงานเสริมขนงการสอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญห้องสมุดโรงเรียน จำนวน 46 คน ศึกษานิเทศก์ 35 คน ครูใหญ่ 46 คน และครูผู้สอน 2,057 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ได้คาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของผู้เชี่ยวชาญสื่อในห้องสมุดอยู่ในระดับมากทุกบทบาท ยกเว้นบทบาททางเสริมขนงการและมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกี่ยวกับการคาดหวังบทบาทของครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ แต่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์และผู้เชี่ยวชาญสื่อในโรงเรียนหรือระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหาร

วิลเลียมส์ (Williams.1994 : 2425-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การใช้การนิเทศภายในโรงเรียนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียนโดยศึกษาจากครู ผู้บริหารและประธานสหภาพครูในเขตโรงเรียนอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษา ในเมืองขนาดใหญ่ในรัฐแคลิฟอร์เนียได้รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสำรวจประมาณค่าจากผู้บริหาร โรงเรียน 159 คน และครู 195 คน จากโรงเรียน 11 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารและครูขาดความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกันในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน
2. ครูผู้สอนมีความเห็นว่าผู้บริหารไม่ค่อยมีการสังเกตการณ์สอนและเยี่ยมชมห้องเรียนอย่างเป็นทางการ แต่ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าได้สังเกตการณ์สอนและเยี่ยมชมห้องเรียนอยู่เป็นประจำ
3. ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญและรับผิดชอบต่อการนิเทศภายในโรงเรียนมากกว่าการจัดการด้านอื่นๆ และผู้ศึกษาได้เสนอแนะว่า ควรลดนวัตกรรมในการนิเทศภายในที่ซับซ้อนลง ควรมีการยืดหยุ่นและพัฒนากลยุทธ์ในการนิเทศภายในเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน

เบยีน (Beyene. 1983 : 2168-A) ได้ทำการศึกษาชนิดการนิเทศที่โรงเรียนต้องการของประเทศกำลังพัฒนา โดยการศึกษาในประเทศ ในประเทศเอธิโอเปีย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เทคนิคการศึกษาที่ใช้อย่างแพร่หลาย เปรียบเทียบแนวความคิดในการนิเทศการศึกษา ศึกษาประวัติความเป็นมาของการศึกษาในเอธิโอเปีย พิจารณาความเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาของชนบทรวมประเพณี ประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา ทักษะของครู ศึกษานิเทศก์ และนักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ และแนะนำเทคนิคที่มีส่วนทำให้ประสบผลสำเร็จ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและสอบถามผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการได้รับการนิเทศมาก กิจกรรมในการนิเทศที่นิยมใช้และเป็นประโยชน์ คือ การอบรมแนะนำ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสาธิตการสอน โดยศึกษานิเทศก์ การอภิปรายร่วมของครู การเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการณ์สอน โดยครูชอบการนิเทศที่ไม่ใช่การบังคับบัญชาเป็นหลัก

อนเนลโล (Anello. 1996 : 2941-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมและทัศนคติของครูและครูใหญ่ที่มีต่อประสิทธิภาพของการนิเทศ จุดมุ่งหมายในการวิจัยนี้ เพื่อต้องการศึกษาพฤติกรรมและเจตคติของครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาใน Spring Field รัฐแมสซาชูเซตส์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนรับรู้ (Perceived) ว่าตนเองสามารถทำการนิเทศภายในโรงเรียนของตนได้เป็นอย่างดี ส่วนครูก็ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังมากขึ้นในการนิเทศภายในโรงเรียน โดยครูก็รู้สึกพอใจในการนิเทศภายในที่ครูได้รับด้วย

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เสนอมานี้ ผู้ศึกษาพบว่าผู้บริหารและครูมีส่วนสำคัญที่จะพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการนิเทศการศึกษา เกิดจากสาเหตุหลายด้าน ได้แก่ ด้านของบุคลากร ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการทำงานของผู้บริหารที่ทำงานร่วมกับครูในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารควรถือว่างานนิเทศภายในโรงเรียนเป็นเรื่องปกติ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของครู ส่งเสริม พัฒนาการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผนร่วมกัน ปรีกษาหารือ มีตัวอย่างในรูปแบบในการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การสอนของครูมีคุณภาพ ซึ่งวิธีการนิเทศมีหลายวิธีที่ผู้นิเทศสามารถพิจารณานำมาเลือกใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน